

Warszawa, 6.10.2026 r.

dr hab. n. med. i n. o zdr. Anna Augustynowicz, Prof. CMKP

Kierownik

Zakładu Prawa, Historii i Komunikacji Medycznej

Szkoła Zdrowia Publicznego CMKP w Warszawie

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Natalii Miller

pt. „Zmieniające się wzorce używania tradycyjnych i nowatorskich produktów nikotynowych w populacji dorosłych w Polsce – uwarunkowania i znaczenie dla zdrowia publicznego”

Promotor: prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Filip Raciborski

Promotor pomocniczy: dr n. n. o zdr. Piotra Samel-Kowalik

Ocena formalnej strony pracy

Recenzja wykonana zgodnie z Uchwałą Nr 143/2026 Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z dnia 22 września 2026 r. o wyznaczeniu recenzenta w postępowaniu doktorskim mgr Natalii Miller.

Rozprawę stanowi cykl trzech oryginalnych prac, w których Doktorantka jest pierwszym autorem. Teksty poszczególnych prac wchodzących w skład cyklu zostały opublikowane w 2025 r. Oddziaływanie czasopism, w których ukazały się pozycje cyklu, mierzone przez Impact Factor oraz punkty MNiSW wynoszą łącznie odpowiednio 5,5 i 310. Jest to istotna informacja, gdyż wskazuje na rangę prac przedłożonych jako rozprawa doktorska.

W dysertacji przedstawiono opracowania badań naukowych realizowanych przez Zakład Profilaktyki Zagrożeń Środowiskowych, Alergologii i Immunologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego we współpracy z firmą badawczą Kantar Polska S.A., pod kierownictwem naukowym prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Filipa Raciborskiego oraz dr n. o zdr. Piotra Samela-Kowalika.

Otrzymany do recenzji egzemplarz rozprawy składa się z 96 stron i zawiera m.in. streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp, przedstawienie założeń i celu pracy oraz materiału i zastosowanych metod, zaprezentowanie prac wchodzących w skład cyklu, dyskusję i wnioski końcowe oraz kopie prac wyodrębnionych jako przedmiot rozprawy doktorskiej. Znajdują się także opinia Komisji Bioetycznej działającej przy Warszawskim Uniwersytecie Medycznym oraz oświadczenia wszystkich współautorów prac objętych cyklem wskazujące na ich wkład w powstanie artykułu naukowego oraz zawierające zgodę na wykorzystanie prac jako część rozprawy doktorskiej. Co warto podkreślić, udział Kandydatki we wszystkich pracach przekracza 50%.

Ze względu na fakt, że dysertacja składa się z cyklu publikacji, za „jakość” obróbki językowej odpowiada wydawnictwo czasopism, stąd pominę tę część oceny. Natomiast w przedłożonym omówieniu pojawiają się drobne błędy stylistyczne i literowe. Nie mają one jednak wpływu na końcową, pozytywną ocenę dysertacji.

Ocena zasadności wyboru tematu pracy

Cykl powiązanych tematycznie publikacji naukowych stanowiących rozprawę doktorską skupia się na kompleksowej ocenie uwarunkowań stosowania tradycyjnych i nowatorskich produktów nikotynowych oraz analizie motywacji i gotowości do ograniczania lub zaprzestania palenia w populacji dorosłych mieszkańców Polski. Nie ulega wątpliwości, iż palenie papierosów od wielu lat pozostaje jednym z głównych wyzwań zdrowia publicznego w Polsce. W ostatnich latach obserwuje się rosnącą popularność i dostępność nowatorskich produktów nikotynowych. Zjawiska te wprowadzają nowe uwarunkowania zachowań związanych z używaniem tytoniu i nikotyny oraz procesem zaprzestania palenia, co wymaga pogłębionej analizy z perspektywy zdrowia publicznego, zrozumienia tła problemu, aby projektować efektywne strategie profilaktyczne i regulacyjne. Z tych względów podjęta w pracy tematykę uznaję za aktualną i wymagającą pogłębionej analizy naukowej.

Merytoryczna ocena pracy

Pozytywnie ocenić należy również spójność tematyczną przedstawionego do oceny cyklu publikacji naukowych. Dążąc do realizacji celu pracy, Doktoranta wraz z zespołem badawczym rezultaty podjętych badań naukowych przedstawiła w trzech publikacjach naukowych. W pierwszym artykule na podstawie reprezentatywnego badania przekrojowego określono odsetek dorosłych Polaków używających tradycyjnych papierosów oraz nowatorskich produktów nikotynowych. Badanie pozwoliło określić skalę korzystania z tych produktów oraz identyfikację czynników socjodemograficznych wpływających na preferencje dotyczące ich stosowania. Drugi artykuł koncentrował się na analizie czynników

determinujących przechodzenie użytkowników z papierosów tradycyjnych na HTP. Ostatnia publikacja dotyczy oceny motywacji oraz gotowości do ograniczania lub zaprzestania palenia papierosów tradycyjnych oraz nowatorskich produktów nikotynowych, a także barier utrudniających podejmowanie skutecznych prób rzucenia palenia. Tak skonstruowany cykl publikacji realizuje w pełni cel pracy.

Układ poszczególnych prac tworzących cykl jest charakterystyczny dla tego typu prac. Doktorantka przedstawia informacje w sposób uporządkowany i ciekawy, uzasadnia wybór podjętej tematyki. W Dyskusjach omawia w sposób krytyczny uzyskane wyniki, odnosząc się do rezultatów uzyskanych przez innych autorów w oparciu o krajowe i międzynarodowe piśmiennictwo. Przedstawia ponadto mocne strony pracy i wskazuje na jej ograniczenia. Prawidłowo formułuje wnioski.

Biorąc pod uwagę złożoność badanego zjawiska oraz wielowymiarowy charakter wzorców używania nikotyny, w rozprawie zasadnie zastosowano podejście metod mieszanych. Część ilościowa umożliwiła ocenę rozpowszechniania używania poszczególnych produktów nikotynowych w reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski, identyfikację zależności socjodemograficznych oraz analizę determinant redukcji i zaprzestania palenia. Z kolei część jakościowa pozwoliła na pogłębioną eksplorację motywów, postaw oraz mechanizmów decyzyjnych związanych z przechodzeniem na HTP, w tym czynników percepcyjnych i tożsamościowych, których nie można było w pełni uchwycić w analizie ilościowej.

Za szczególnie istotny uznaję zaproponowany warsztat badawczy wiążący dane pochodzące z ogólnopolskiego reprezentatywnego badania przekrojowego przeprowadzonego w Zakładzie Profilaktyki Zagrożeń Środowiskowych, Alergologii i Immunologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz wyniki wywiadów prowadzonych przez członków zespołu WUM.

Podsumowując tę część oceny stwierdzam, że Kandydata wykazała się dojrzałością i samodzielnością naukową. Z całą pewnością, wyniki przeprowadzonych badań stanowią istotny wkład do wiedzy na temat wzorców używania produktów nikotynowych oraz identyfikacji determinantów ich wyboru oraz określenia znaczenia tych procesów dla zdrowia publicznego i strategii kontroli używania tytoniu.

Implikacje praktyczne przeprowadzonych badań

Na szczególne wyróżnienie zasługuje praktyczny walor prowadzonych badań. Uzyskane wyniki wskazują, że transformacja rynku nikotynowego w Polsce wymaga dostosowania strategii zdrowia publicznego do zmieniającej się struktury używania produktów

nikotynowych. Jak zasadnie podkreśla Doktoranta obserwowana dywersyfikacja wzorców używania, w tym współużywanie kilku produktów oraz rotacja między nimi wskazuje, że klasyczne strategie kontroli tytoniu wymagają uzupełnienia o narzędzia uwzględniające nowe modele konsumpcji. Istotnym jest również podkreślenie znaczenia nierówności społecznych w obszarze zachowań nikotynowych oraz skuteczności ich modyfikacji. Dlatego działania edukacyjne i regulacyjne powinny być projektowane w sposób uwzględniający specyfikę grup szczególnie narażonych na utrzymywanie nałogu. Wnioskiem o charakterze systemowym wynikającym z ocenianej rozprawy jest zidentyfikowana luka pomiędzy częstotliwością kontaktów palaczy z systemem ochrony zdrowia a skalą udzielanego wsparcia w zakresie zaprzestania palenia. Jak słusznie zauważa Doktorantka istotnym jest wzmocnienie roli podstawowej opieki zdrowotnej poprzez bardziej konsekwentną identyfikację używania produktów nikotynowych, standaryzację krótkich interwencji antynikotynowych oraz zapewnienie szerszego dostępu do wsparcia farmakologicznego i psychologicznego. W pełni uzasadniony jest zwrócenie uwagi na konieczność równoległego oddziaływania na poziomie indywidualnym, środowiskowym oraz strukturalnym.

Wniosek końcowy

Podsumowując ocenę przedstawionej rozprawy doktorskiej Pani mgr Natalii Miller stwierdzam, rozprawa doktorska jest dobrze zredagowana i poprawnie przygotowana. Stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zdrowiu. Warta podkreślenia jest również wysoka merytoryczna wartość pracy. Dodatkowo podkreślam, że wskazane cele zostały jasno sprecyzowane, a w toku prac badawczych zrealizowane. W pracy wykorzystano odpowiednie do przedmiotu opracowania techniki badawcze, sformułowano poprawne wnioski z przeprowadzonych badań i skonfrontowano je z doniesieniami innych autorów.

Uważam, że rozprawa doktorska mgr Natalii Miller jest oryginalnym i samodzielnym dorobkiem, prezentuje wartość naukową oraz odpowiada kryteriom stawianym pracom doktorskim, które są określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1571 ze zm.).

Przeto stawiam Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie mgr Natalii Miller do dalszych etapów przewodu doktorskiego.